

Jari Sinkkonen

Lapsen vieraannuttamisella toisesta vanhemmasta on kauaskantoiset seuraukset

Vieraannuttamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa toinen vanhempi pyrkii vaikeuttamaan lapsen suhdetta toiseen vanhempaan manipuloimalla lasta eri tavoin ja estämällä tapaamisia. Vieraannuttaminen alkaa tyypillisesti vanhempien eron jälkeen. Lapsen ja torjutun vanhemman suhde ennen eroa on ollut normaali ja toisinaan erityisen lämmin. Vieraannuttamista esiintyy arviolta neljäsosassa oikeuteen päätyneistä eroista. Taustalla on usein vieraannuttajavanhemman persoonallisuushäiriö. Vieraannuttamisesta seuraa lapselle pitkäkestoisia psyykkisiä vaikeuksia, kuten syyllisyyttä, masennusta ja kyvyttömyyttä luottaa kehenkään. Siksi ilmiön tunnistaminen ja siihen varhain puuttuminen ovat tärkeitä. Ongelmana on, että vieraannuttajavanhempi ei ole yleensä halukas osallistumaan mihinkään hoitoon. Siksi uuteen lastenhuoltolakiin olisi lisättävä säännöksiä, joiden perusteella vanhemmat voitaisiin velvoittaa ottamaan hoitoa vastaan.

Vanhempien eron vaikutuksista lapsiin on kertynyt paljon tutkimustietoa 1960-luvulta alkaen. Eroaminen on yleistynyt, ja perherakenteet ovat muuttuneet nopeasti. Vanhempien parisuhteen katkeaminen kuormittaa edelleen lapsia monin tavoin, vaikka ero ei enää olekaan samanlainen sosiaalinen stigma kuin vuosikymmeniä sitten.

Useat tutkijat ovat yhtä mieltä siitä, että eros- ta aiheutuu suurimmalle osalle lapsista ohimenevä kriisi, joka kestää vuodesta kahteen vuoteen. Noin viidesosalla lapsista ongelmat ovat monimuotoisia ja jatkuvat pitkään. Suurin syy tähän on vanhempien jatkuva riitely (1,2).

Pitkittyneet huoltoriidat ovat yleistyneet, ja niiden määrä kasvoi huomattavasti vuosina 1995–2005. Sen jälkeen määrä on pysynyt suunnilleen samana (3). Vuosina 2015–2016 käräjäoikeuksissa käsiteltiin 2 582 riitaista huolto- ja tapaamisasiaa, ja sosiaalilautakunnilta pyydettiin 1 179 olosuhdeselvitystä (4).

Toistuvat oikeuskäsittelyt sitovat runsaasti sekä inhimillisiä että yhteiskunnan voimavaroja. Riidan osapuolet tuovat oikeuteen erilaisia asiantuntijalausuntoja, joiden havainnot ja

päätelmät voivat poiketa toisistaan täydellisesti eivätkä helpota päätöksentekoa.

Erityisen visaisia ovat tapaukset, joissa toinen vanhempi pyrkii eron jälkeen vaikeuttamaan lapsen ja toisen vanhemman suhdetta ja jopa katkaisemaan sen. Ilmiötä nimitetään vieraannuttamiseksi. Eroa on edeltänyt lapsen ja vieraannutetun vanhemman normaali suhde, eli objektiivisia perusteita eristämiseksi ei ole (5). Motiivina on useimmiten vieraannuttajavanhemman tuntema viha ja katkeruus toista vanhempaa kohtaan (6).

Mistä vieraannuttamisessa on kysymys?

Vieraannuttamisoireyhtymän käsitteen (parental alienation syndrome, PAS) kehitti yhdysvaltalainen lastenpsykiatri Richard Gardner (5,7). Hän päätteli kliiniseen kokemukseensa vedoten, että useat äidit tekevät eron jälkeen lapsen isää koskevia perättömiä ilmoituksia lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja perustelevat siten lapsen ja isän välisen kontaktin katkaisemista. Gardnerin mukaan tällaisia väitteitä

esiintyisi jopa 90 %:ssa oikeuteen päätyneistä tapauksista.

Tekaistuja syytöksiä esitetään kuitenkin vain muutamassa prosentissa oikeuteen päätyneistä tapauksista (8,9). Gardner muokkasi näkemyksiään myöhemmin ja myönsi, että vieraannuttajavanhempä voi olla myös isä. Hän korjasi alhaisemmaksi arviotaan perättömien syytösten määrästä (7).

Vieraannuttaminen on ilmiönä tuttu monille lasten mielenterveystyötä tekeville ammattilaisille, ja avioerotutkijat Wallerstein ja Kelly raportoivat siitä jo vuonna 1976 (10). Heidän aineistossaan oli 29 eroperheen lasta, joista neljä oli liittoutunut äidin kanssa isää vastaan. Eräs poika ilmoitti, ettei puhuisi koskaan sanaakaan isänsä kanssa ja sanoi tämän ”pudonneen listaltaan”. Suhde isään oli ennen eroa ollut läheinen ja hyvä.

Ilmiö on laajalti tunnettu, mutta mistä siinä on kysymys? Ovatko sen kriteerit riittävän selkeitä ja yksiselitteisiä, jotta se voitaisiin sisällyttää tautiluokituksiin? Sitä ovat ehdottaneet Gardnerin (7) ohella useat muutkin tutkijat, muun muassa Bernet työtovereineen (11). He toivat esiin vieraannuttamisen vakavat seuraukset ja esittivät arvion, jonka mukaan joka sadas lapsi ja nuori Yhdysvalloissa on kokenut toisesta vanhemmasta vieraannuttamista.

Gardnerin mukaan vieraannuttamisoireyhtymälle tyypillisiä piirteitä on kahdeksan, joista kolme riittää diagnoosiin (**TAULUKKO**) (3,5).

Yleisin vieraannuttamisen muoto on pahan puhuminen toisesta vanhemmasta (12). Siihen voivat osallistua suosikkivanhemman ohella myös sukulaiset ja tuttavat. Kommentit voivat olla suorasukaisia (”Hän ei koskaan halunnut sinua”; ”Äitisi ei koskaan osallistunut kasvatukseesi”) tai hienovaraisempia (”Isäsi meni pelaamaan golfia, vaikka sinulla oli silloin tärkeä esiintyminen”; ”Hän tietysti myöhästyy taas”). Joskus on kyse räikeästä valehtelusta, johon lapsi vedetään mukaan.

Vieraannuttaminen ei perustu todelliseen tai perusteltuun pelkoon siitä, että lapsi joutuisi väkivallan tai seksuaalisen riiston kohteeksi ollessaan toisen vanhemman luona.

Vieraannuttamista esiintyy noin 10 %:ssa kaikista eroista ja 20–27 %:ssa pitkittyneistä

TAULUKKO. Vieraannuttamisen tyypilliset piirteet Gardnerin (3,5) mukaan.

1. Panettelukampanja etävanhempaa vastaan.
2. Vähäiset tai mielettömät perustelut torjunnalle (”En halua tavata isää, koska hän pakottaa minua pesemään hampaat”).
3. Ambivalenssin puute. Suosikkivanhempä on täysin hyvä, vieraannutettu vanhempä täysin paha.
4. Lapsi väittää päätyneensä kielteiseen käsitykseen etävanhemmastaan omin päin ja kiistää suosikkivanhemman vaikuttaneen ajatuksiinsa (”itsenäinen ajattelija”).
5. Lapsen puheet torjuttua vanhempaa vastaan heijastavat suosikkivanhemman puheita ja ovat joskus niiden sanatarkkoja kopioita.
6. Lapsi ei tunne syyllisyyttä torjutun vanhemman mustamaalaamisesta eikä kiitollisuutta siitä hyvästä, mitä saa tai on saanut häneltä.
7. Lapsi toistaa mekaanisesti ja tunteettomasti kielteisiä kuvauksia ja mielikuvia torjutusta vanhemmasta.
8. Vihamielisyys leviää torjutun vanhemman sukulaisiin ja ystäviin. Vaikka vieraannutettu vanhempä olisi syyllistynyt laiminlyönteihin, sama tuskin koskee isovanhempia tai muita sukulaisia.

huoltoriidoista (13). Osassa tapauksista kyse on jo liiton aikana alkaneesta prosessista (12), mutta useimmissa tapauksissa vieraannuttaminen alkaa eron tapahduttua. Joskus tilanne eskaloituu eron jälkeen taisteluksi, jossa otetaan käyttöön yhä voimakkaampia keinoja.

Vieraannuttamisen käsite on kiistanalainen

Vieraannuttamisesta puhuttaessa käytetään poikkeuksellisen värikästä ja kiihkeää kieltä. Se heijastelee ilmiön ympärillä kuohuvia voimakkaita tunteita ja samantapaista puolueisiin jakautumista kuin mihin vaikeat erokriisit yleisemminkin voivat johtaa. Lähiomaiset ja ammattilaisetkin tempautuvat joskus näihin prosesseihin. Sosiaalitoimen, lääkäreiden ja psykologien lausunnoissa saatetaan esittää jyrkkiä ja puolueellisia kannanottoja, vaikka toista osapuolta ei olisi edes tavattu.

Vieraannuttamiskäsitteen arvostelijat pitävät vieraannuttamista pseudotieteenä, jolle ei löydy mitään teoreettista pohjaa ja katsovat, että sen kriteerit on määritelty huonosti. Jos asian tuntija ”uskoo” vieraannuttamiseen, hän näkee

Kuva: iStock

sitä kaikkialla, mutta jos hän arvelee sen olevan humpuukia, hän ei havaitse sitä ollenkaan (14,15).

Joidenkin oikeusoppineiden mukaan on olemassa vaara, että termiä käytetään sellaisissakin tapauksissa, joissa lapsella on perusteltu syy vastustaa toisen vanhemman tapaamisia. Lapsen nopea siirtäminen vieraannutetulle vanhemmalle voi johtaa epätoivoisiin reaktioihin, ja ainakin yhden 12-vuotiaan pojan on raportoitu hirttäytyneen hänen kuultuaan siirtämispäätöksestä (15).

Käsitteen puolustajien mukaan Gardner julkaisi useita artikkeleita vertaisarvioituissa tieteellisissä lehdissä, ja ilmiöstä on olemassa satoja tutkimuksia yli 30 maassa (16). Tästä huolimatta avoimia kysymyksiä on paljon. Vieraannuttamisen patogeneesi on edelleen hämärä, ja siihen johtavia syitä on monia. Ilmiö on kiistatusta olemassa, mutta sen riittävän yksiselitteinen määrittäminen on osoittautunut hankalaksi. Erityisen visainen on kysymys siitä, miten vieraannutettuja lapsia voitaisiin auttaa parhaiten.

Vieraannuttaminen oireyhtymänä sisältää ajatuksen, jonka mukaan toinen vanhempi vieraannuttaa, ja toinen on sen kohteena. Asiat

ovat harvoin näin yksiselitteisiä. Monet nuoret asettuvat sitä vanhempaa vastaan, jota he pitävät liiton rikkojana ja katkaisevat välit, vaikka heitä ei olisikaan vieraannutettu. Vieraannuttamista voidaan pitää perheensisäisen sosiaalisen systeemin häiriönä, jota kuvaamaan mikään kliininen diagnoosi ei sovi. Empiiristä tutkimusta häiriön validiteetin määrittelemiseksi ei vielä ole tarpeeksi (17). Pitäviä perusteluja ei ole siihenkään, että kolme piirrettä kahdeksasta riittäisi diagnoosin asettamiselle, kuten Gardner esitti.

Vyyhtiin kietoutuvat avioliiton ja eron riittaisuudet, vanhempien persoonallisuus ja sen mahdolliset häiriöt sekä kohdevanhemman reaktiot. Lapsen iällä, kognitiivisella tasolla, psyykkisellä haavoittuvuudella ja sisarusuhteilla on suuri merkitys.

Vieraannutettu lapsi on tyypillisesti iältään 9–15-vuotias. Alle seitsemänvuotiaat lapset unohtavat helposti suosikkivanhemman manipulaation ja nauttavat kohdevanhemman seurasta. Mitä enemmän lapsella on psyykkisiä ongelmia, sitä alttiimpi hän on vieraannuttamiselle. Lapsi, jonka kiintymyssuhde on turvaton potee kohtuutonta eroahdistusta ja on siksi otollinen vieraannuttamisen kohde (17).

Vieraannuttajavanhemman persoonallisuus

On arvioitu, että kärjistyneissä huoltoriidoissa jommallakummalla tai molemmilla vanhemmilla on persoonallisuushäiriön piirteitä jopa 60 %:ssa tapauksista (18). Vanhemmalla voi olla vaikeuksia ylläpitää rajoja ja erillisyyttä, eikä hän aina ymmärrä, mitkä tunteet ovat hänen omiaan, mitkä taas toisen tunteita. Aikuisen ja lapsi ovat sulautuneet yhdeksi, ja eroon joutuminen lapsesta johtaa paniikkiin, raivoon ja jopa vainoharhaisiin ajatuksiin (17). Nämä piirteet sopivat epävakaan persoonallisuushäiriön piirteiksi.

Vieraannuttajan persoonallisuudessa voi olla myös narsistisia piirteitä ja kyvyttömyyttä tuntea empatiaa (6). Jos häiriössä on paljon psykopatian piirteitä, mielekkäiden ratkaisujen löytäminen on erittäin vaikeaa. Näennäisesti taistelua käydään lasten hyvinvoinnista, mutta todellisuudessa halutaan vahingoittaa mahdollisimman paljon riidan toista osapuolta.

Anja Hannuniemen oikeustieteellisestä tutkimuksesta kävi ilmi, että vanhempien mielen-terveyshäiriöiden diagnoosien määrä kasvoi riitojen pitkittyessä (19). Jatkuva riitely, huoli ja stressi kaivavat esille sellaisia persoonallisuuden puolia, joista enempiä asianomaisella itsellään kuin hänen läheisilläänkään ei ole ollut aavistustakaan. Epävakaan persoonallisuuden kulku aaltoilee, ja jos elämäntilanne on pitkään kuormittava, oireiden määrä kasvaa (20). Mitä kauemmin patologinen riitely ja taistelu lapsista jatkuvat, sitä huonommin kaikki sen osapuolet voivat ja järkevän ratkaisun löytäminen käy yhä vaikeammaksi.

Kohdevanhemmalla on joskus oma osuutensa syntyneeseen tilanteeseen. Hän on voinut olla etäinen ja kylmäkiskoinen, ankara kurinpitäjä tai hyvin itsekeskeinen, eikä hän ole osoittanut kiinnostusta lapsen asioihin (17).

Vieraannuttamisen vaikutukset lapseen

Vieraannuttaminen ja vanhempien jatkuvat riitaisuudet ovat ilmiänsuhtaan ja seurauksiltaan erilaisia ilmiöitä. Ne voivat esiintyä samaan ai-

kaan erityisesti, jos vieraannuttaminen alkaa jo ennen liiton purkautumista. Lapset eivät totu riiteltyyn vaan herkistyvät sille. He ovat ylivirityneitä ja reagoivat stressiin ahdistuksella, pelolla ja raivokohtauksilla (21).

Vieraannuttamisessa toinen vanhempi ”pelataan ulos”, ja hänen kohdalleen syntyy tyhjiö. Ääritapauksissa kohdevanhemman mainitsemienkin johtaa rangaistukseen, mykkäkouluun tai muihin paheksunnan osoituksiin varsinkin, jos lapsi ilmaisee ikävöivänsä poissa olevaa vanhempaansa (12). Lapsi joutuu sensuroimaan käytöstään ja puheitaan, olemaan pahoittamatta suosikkivanhemman mieltä ja pitämään huolta tämän suopeudesta.

Tällä prosessilla on vahingolliset ja kauaskantoiset seuraukset. Jokainen lapsi toivoo olevansa hyvien vanhempien lapsi, mutta vieraannuttamistilanteessa hän joutuu paitsi torjumaan toisen vanhempansa, myös pitämään tätä halveksittavana ja kelvottomana. Hän ”amputoi” elämästään kaikki toiseen vanhempaan liittyvät myönteiset muistot ja muun hyvän, jota on tältä saanut. Välit toisiin isovanhempiin ja muuhun torjutun vanhemman sukuun katkeavat, vaikka nämä sukulaiset olisivat olleet lapselle tärkeitä.

Tilalle tulevat suosikkivanhemman tarjoamat valemistot, joiden mukaan vieraannutettu vanhempi ei välittänyt lapsestaan ja jopa kohteli tätä kaltoin (12). Todellisuudentajun vääristyminen rajoittuu usein hämmentävällä tavalla tähän vieraannuttamiskuvioon. Sen ulkopuolella, koulussa ja harrastuksissa, lapsi voi käyttäytyä normaalisti.

Lapsen kannalta kyse on massiivisesta emotionaalista kaltointohtelusta. Hän menettää psykologisessa mielessä molemmat vanhempansa: kohdevanhempi ei ole hänen elämässään mukana ollenkaan, ja vieraannuttajavanhempi on kykenemätön eläytymään lapsen tunteisiin ja tarpeisiin, koska hän on ristiretkellä entistä puolisoaan vastaan. Kun tämä asiointi jatkuu yleensä vuosia, vaikutukset ulottuvat syvälle lapsen persoonallisuuden, identiteetin ja moraalien kehitykseen.

Vieraannuttamisen myöhempiä seurauksia ei ole tutkittu kovin paljoa. Baker haastatteli neljäkymmentä aikuista, jotka oli aikoinaan vieraannutettu toisesta vanhemmastaan (22).

Heillä esiintyi monimuotoista oireilua, muun muassa ahdistuneisuutta, masennusta, vakavia itsetunto-ongelmia ja vaikeutta luottaa kehenkään. Oireet olivat samantapaisia kuin jostakin fanaattisesta kultista irtautuneilla aikuisilla, ja toipuminen kesti yhtä kauan. Useissa tapauksissa vuosikausien psykoterapia oli tarpeen.

Varhainen puuttuminen on tärkeää

Koska vieraannuttaminen johtaa ajan oloon otteiden kovenemiseen ja sekä lasten että aikuisien mielenterveyden järkkymiseen, parasta hoitoa on ehkäisy tai ainakin mahdollisimman nopea tilanteeseen puuttuminen. Tämä edellyttää sitä, että oikeusoppineet, lasten mielenterveys-työn ammattilaiset ja lastensuojelun työntekijät tuntevat ilmiön ja sen vahingollisuuden. Vanhemmille jo alkuvaiheessa suunnatulla informaatiolla, tietoisuudella, vieraannuttamisen vahingollisista seurauksista lapselle voi olla suuri merkitys, vaikka lapsi ei vielä oireilisikaan.

Avainasemassa on riittävän perusteellinen ja monipuolinen lastenpsykiatrinen työskentely, jonka toteuttamiseksi tarvitaan moniammatillinen työryhmä. Lastenpsykiatrin on määriteltävä, toimiiko hän asiantuntija-arvioijana ja lausunnonantajana, vai onko hänen tarkoituksenaan muodostaa luottamuksellinen hoitosuhde.

Kaikkia osapuolia on tavattava riittävän monta kertaa, niin että jokainen kokee tulleen kuulluksi (13). Vieraannuttajavanhemman tapaamisissa saadaan käsitys hänen motiiveistaan ja psyykkisestä tilastaan. Epävakaasta persoonallisuushäiriöstä kärsivä vanhempi saattaa kyetä ottamaan vastaan tukea ja pystyy rauhoittutuaan eläytymään lapsenkin asemaan. Aikuispsykiatrin asiantuntemus ja työskentelyyn osallistuminen voi olla aiheellista.

Vieraannutettu lapsi tarvitsee usein yksilöllistä psykoterapiaa. Se antaa tilaisuuden käsitellä vaikeaa ristiriitaa neutraalilla maaperällä ja auttaa korjaamaan syvään juurtuneita vääristymiä tärkeistä aikuisista. Myös kohdevanhempi saattaa tarvita omaa terapiaa, onhan hänen vanhemmuutensa kokenut täydellisen myllerryksen. Hän ei saa aina edes tietoa lapsen tilanteesta, puhumattakaan mahdollisuudesta vaikuttaa tämän elämään.

Ydinasiat

- ▶ Vieraannuttamista esiintyy arviolta joka kymmenennessä eroprosessissa ja noin neljäsosassa oikeuteen päätyneistä huoltoriidoista.
- ▶ Vaikeimmissa tapauksissa lapsen yhteydet toiseen vanhempaan katkeavat kokonaan.
- ▶ Vieraannuttamisen psyykkiset seuraukset lapselle voidaan rinnastaa vakavan emotionaalisen kaltoinkohtelun seurauksiin.
- ▶ Vieraannuttamiseen on puututtava mahdollisimman varhain.
- ▶ Uuteen lastenhuoltolakiin olisi saatava säädöksiä, jotka velvoittavat osapuolet ottamaan vastaan ammattiapua.

Richard Warshak kehottaa kohdevanhempaa kehittämään suojakseen paksun nahan ja varoittaa tätä oikomasta lapsen vääristyneitä mielikuvia itsestään. Kohdevanhempi ottaa huomioon myös mahdollisuuden, että kaikki yritykset tilanteen laukaisemiseksi valuvat hiekkaan. Silloin hän voi laatia videon tai kirjeen, jossa vakuuttaa rakkauttaan lapseen ja kertoo toivovansa, että suhde voisi vielä eheytyä (23).

Lopuksi

Suomessa on meneillään lapsenhuoltolain uudistaminen. Oikeusministeriön työryhmän mietinnössä (4) ehdotetaan useita toimenpiteitä, joilla pyritään ehkäisemään vieraannuttamisesta johtuvia ongelmatilanteita.

Raportissa todetaan, että ”vieraannuttamisella ei ole tarkkaa merkityssisältöä”. Vaikka käsite ei täyttäisikään diagnoosiluokitusten kriteerejä, se voidaan määritellä riittävän selkeästi käytännön tilanteita varten. Vieraannuttamiseen viittaavat seuraavat piirteet: 1) lapsen suhde torjuttuun vanhempaan on ollut hyvä ennen eroa, 2) näyttöä torjutun vanhemman vakavista laiminlyönneistä ei ole, 3) vieraannuttajavanhempi mustamaalaa toista vanhempaa ja 4) lapsen käytöksessä on useita vieraannutetulle lapselle tyypillisiä piirteitä.

Vaikeiden vieraannuttamistapausten taustalla olevien syiden selvittely edellyttää moniammatillista asiantuntemusta, koulutusta ja hyvää viranomaisten välistä yhteistyötä (4).

Useimmiten vieraannuttajavanhempi ei näe syytä osallistua mihinkään hoitoon. Yhdysvalloissa on saatu hyviä kokemuksia oikeusistui-

men määräämistä perheenyhdistämishoidoista. Ennen niihin osallistumista uudet oikeudenkäynnit eivät ole mahdollisia (24). Lapsenhuoltolakiin olisikin lisättävä säännöksiä, joiden perusteella vanhemmat voitaisiin velvoittaa ottamaan vastaan ammattiapua (25). ■

JARI SINKKONEN, LT, lastenpsykiatrian dosentti
Turun yliopisto

SIDONNAISUDET
Luentopalkkiota (Orion)

KIRJALLISUUTTA

1. Hetherington EM, Kelly J. For better or for worse. Divorce reconsidered. New York: Norton 2003.
2. Wallerstein JS, Lewis JM. The unexpected legacy of divorce. *Psychoanal Psychol* 2004;21:353–70.
3. Aaltonen AK. Huoltoriitojen sovittelu tuomioistuimessa. Helsinki: Kauppakamari 2015.
4. Lapsenhuoltolain uudistaminen. Työryhmän mietintö. Oikeusministeriön julkaisu 47/2017.
5. Gardner R. Parental alienation syndrome. Creskill: Creative Therapeutics 1998.
6. Häkkänen-Nyholm H. Lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta erotilanteessa. *Duodecim* 2010;126:499–505.
7. Gardner R. Parental alienation syndrome vs. parental alienation: which diagnosis should evaluators use in child-custody litigations? *Am J Fam Therapy* 2002;30:101–23.
8. Thoenes N, Tjaden PG. The extent, nature, and validity of sexual abuse allegations in custody/visitation disputes. *Child Abuse Negl* 1990;14:151–63.
9. Trocmé N, Bala N. False allegations of abuse and neglect when parents separate. *Child Abuse Negl* 2005;29:1333–45.
10. Wallerstein JS, Kelly JB. The effects of parental divorce: experiences of children in later latency. *Am J Orthopsychiatry* 1976;46:256–69.
11. Bernet W, von Boch-Galhau W, Baker AJL ym. Parental alienation, DSM-V, and ICD-11. *Am J Fam Therapy* 2010;38:76–87.
12. Baker AJL. Adult children of parental alienation. Breaking the ties that bind. New York: Norton 2007.
13. Johnston JR, Kelly JB. Rejoinder to Gardner’s “Commentary on Kelly and Johnston’s ‘The alienated child: a reformulation of Parental Alienation Syndrome’”. *Fam Court Rev* 2004;42:622–8.
14. Sinkkonen J. Toisesta vanhemmasta vieraannuttaminen. Kirjassa: Pruuki H, Sinkkonen J. Lapsi ja ero. Eväitä eteenpäin. Helsinki: Kirjapaja 2017, s. 49–66.
15. Bruch CS. Parental Alienation Syndrome and parental alienation: getting it wrong in child custody cases. *Fam Law Quarterly* 2001;35:527–52.
16. Bernet W, Baker AJL. Parental alienation, DSM-5, and ICD-11: response to critics. *J Am Acad Psychiatry Law* 2013;41:98–104.
17. Kelly JB, Johnston JR. The alienated child. A reformulation of Parental Alienation Syndrome. *Fam Court Rev* 2001;39:249–66.
18. Neff R, Cooper K. Parental conflict resolution. Six-, twelve, and fifteen-month follow-ups of a high-conflict program. *Fam Court Review* 2004;42:99–114.
19. Hannuniemi A. Vanhempien mielenterveyshäiriöt ja vieraannuttaminen lapsen huoltoriidoissa. Lääkintöoikeudellinen ja oikeussosiologinen tutkimus. Väitöskirja. Helsingin yliopisto 2015.
20. Zanarini MC, Frankenburg FR, Silk KR. The longitudinal course of borderline psychopathology: 6-year prospective follow-up of the phenomenology of borderline personality disorder. *Am J Psychiatry* 2003;160:273–84.
21. Cummings EM, Davies PT. Effects of marital conflicts on children: recent advances and emerging themes in process-oriented research. *J Child Psychol Psychiatry* 2002;43:31–63.
22. Baker AJL. The cult of parenthood: a qualitative study of parental alienation. *Cultic Studies Rev* 2005;4:1–29.
23. Warshak RA. Eromyrkky. Kuinka suojella lasta avioerotilanteesta. Suom. Ahola A. Helsinki: Gummerus 2012.
24. Albertson-Kelly J, Burkhard B. Family reunification in a forensic setting. Kirjassa: Baker AJL, Sauber SR, toim. Working with alienated children and families. New York: Routledge 2013, s. 232–51.
25. Lausunto lapsen huoltoja ja tapaamis-oikeutta koskevan lainsäädännön uudistamisesta. Suomen asianajajaliitto, tiedotteita ja lausuntoja 15.2.2016. www.asianajajaliitto.fi/viestinta/tiedotteita_ja_lausuntoja/2016/lausunto_lapsen_huolto_ja_tapaamis-oikeutta_koskevan_lainsaadannon_uudistamisesta.

SUMMARY

Parental alienation has far-reaching psychological consequences for the child

Parental alienation refers to situations where one parent in a post-divorce custody arrangement manipulates the child to turn against the other parent. Before the divorce the relationship between the child and the targeted parent has been normal and, sometimes, especially warm. The prevalence of parental alienation has been estimated to be about 10 % in all custody disputes and 25 % in intense post-divorce conflicts. The alienator often suffers from some kind of personality disorder. Derivation from one parent has serious long-term psychological consequences for the child, including guilt feelings, depression, anxiety, and difficulties in close relationships. This is why it is important to recognise this phenomenon and to intervene as early as possible. However, the alienating parent is usually reluctant to participate in any form of treatment. This is why legislative measures are needed in Finland to oblige both parents to accept professional help.